

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Ministerie van
Infrastructuur en Milieu**

Plesmanweg 1-6
2597 JG Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Ons kenmerk
IENM/BSK-2016/243697

Datum 3 november 2016
Betreft Appreciatie Air France KLM project Trust Together

Geachte voorzitter,

In het debat op 26 oktober jl. over de situatie bij Air France KLM is toegezegd dat wij een appreciatie zouden geven van het plan "Trust Together" van Air France KLM, wanneer dit plan openbaar is gemaakt. Deze brief geeft hieraan invulling.

Trust Together

Air France KLM heeft het plan "Trust Together" op 3 november openbaar gemaakt. Dit plan is een aanvulling op de strategie "Perform 2020". Trust Together is gericht op het verbeteren van het concurrentievermogen van de onderneming en op het aanpakken van negen strategische prioriteiten. Een aantal van deze prioriteiten wordt hieronder verder toegelicht. In de presentatie van het plan bevestigt Air France KLM de eerder in Perform 2020 afgesproken doelstellingen voor de verbetering van de concurrentiepositie. Zoals bekend ligt in Perform 2020 de focus op het verlagen van kosten, het verhogen van de productiviteit en het behalen van een hogere marge om daarmee noodzakelijke investeringen te doen voor een gezonde toekomst. Dit betekent dat winstgevendende groei moet worden "verdiend" met productiviteitsverbetering.

Het is de bedoeling voor wat betreft de langeafstandsvluchten om lagere kosten te bereiken bij Air France door middel van het opzetten van een aparte entiteit voor een deel van de vluchten van Air France. In dit nieuwe bedrijfsonderdeel kan dan met meer concurrerende arbeidsvoorwaarden worden gewerkt. De doelstelling is dat het nieuwe onderdeel in 2020 ten minste tien vliegtuigen bevat. Ook voor de Europese vluchten van Air France wil de onderneming lagere kosten en een hogere productiviteit realiseren.

Transavia zal zich de komende tijd vooral richten op het versterken van de operatie op de thuismarkten. Prioriteit is groei vanaf de Franse en Nederlandse markten. De governance van Transavia blijft ongewijzigd: Transavia Nederland blijft onderdeel van KLM. Transavia en KLM zullen de onderlinge samenwerking intensiveren door, ondermeer, de investeringen af te stemmen, gezamenlijk te kijken naar de ontwikkeling van het netwerk en nieuwe gezamenlijke commerciële initiatieven uit te werken.

Air France KLM heeft aangekondigd dat er een studie wordt gedaan naar mogelijke verzelfstandiging van de onderhoudsactiviteiten van beide luchtvaartmaatschappijen met als doel de bestaande positie (mondiaal nr. 2) te versterken en de efficiency verder te vergroten.

**Ministerie van
Infrastructuur en Milieu**

Ons kenmerk
IENM/BSK-2016/243697

Appreciatie Trust Together

De invulling van de bedrijfsvoering en het vaststellen van de strategie zijn zaken waarvoor de onderneming, als privaat bedrijf, zelf verantwoordelijk is. Het kabinet beoordeelt de beschreven plannen, als aandeelhouder van KLM en als beleidsmaker, in het licht van de publieke belangen die samenhangen met KLM en het netwerk van KLM op Schiphol.

Het project kan, volgens het kabinet, een goede stap zijn naar het meer concurrerend maken van de onderneming. De concurrentie van *low cost carriers* en van netwerkmaatschappijen uit Europa en het Midden-Oosten is groot. Een concurrerend Air France KLM is van groot belang voor de borging van de publieke belangen in Nederland. Belangrijk voor het kabinet is dat met dit plan de inspanningen worden geïntensiveerd om bij Air France KLM kostenbesparing en productiviteitsverhoging te realiseren. Een aparte entiteit voor een deel van de vluchten van Air France kan hier de noodzakelijke bijdrage aan leveren. Tegelijkertijd zullen de noodzakelijke besparingen bij het huidige Air France ook doorgang dienen te vinden.

Uit de publicatie van de derdekwartaalcijfers blijkt nogmaals de noodzaak om kosten te besparen. De ruimte voor investeringen wordt mede bepaald door de resultaten van Air France KLM. KLM kan blijven investeren, mits KLM daarvoor zelf de middelen genereert. Dit is conform de strategie Perform 2020.

Air France KLM houdt vast aan het concept van twee sterke luchtvaartmaatschappijen met de twee hubs Parijs Charles de Gaulle en Schiphol. Trust Together leidt niet tot overheveling van bestaande vluchten van Amsterdam naar Parijs. Dit is belangrijk voor de borging van de publieke belangen die samenhangen met KLM en Schiphol: de bereikbaarheid van Nederland en het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid in Nederland.

Zowel bij Air France als KLM dienen verdere stappen gezet te worden ten aanzien van het besparen van kosten, verhogen van de productiviteit en het moderniseren van de pensioenregelingen. KLM heeft hier vorig jaar middels een aantal CAO-akkoorden een belangrijke stap in gezet, hierdoor de weg omhoog kunnen inzetten en daardoor ook weer kunnen groeien de afgelopen tijd. Wij blijven KLM oproepen om door te gaan op de ingezette weg.

In het Kamerdebat op 26 oktober is gerefereerd aan de afspraken die vorig jaar met Air France KLM gemaakt zijn. Er wordt met het project Trust Together geen afbreuk gedaan aan de afspraken die in de Kamerbrief van 13 maart 2015 zijn genoemd. De studie naar de onderhoudsactiviteiten zal de bijzondere aandacht krijgen van het kabinet. Het kabinet houdt hierbij het publieke belang van KLM voor ogen. Op dit moment zijn er overigens al praktische afspraken tussen de *Engineering&Maintenance*-onderdelen van Air France en KLM op welke wijze het werk wordt verdeeld. Het onderhoud voor de verschillende vliegtuigtypen en motoren wordt verdeeld over Nederland en Frankrijk. Hierdoor is het reeds mogelijk om te specialiseren en kunnen beide onderdelen aanvullend aan elkaar

werken. Air France KLM heeft ons bevestigd dat het verplaatsen van werkgelegenheid geen doel is van het onderzoek.

**Ministerie van
Infrastructuur en Milieu**

Opgemerkt dient verder te worden dat het project Trust Together slechts op hoofdlijnen is beschreven. Hoe de precieze uitwerking eruit zal zien is nog niet bekend. Het kabinet ziet het als zijn taak om de verdere uitwerking van de plannen op de voet te volgen en hierover in contact te blijven met het bestuur van de onderneming. Daarbij houden wij zeer nadrukkelijk het publiek belang dat met KLM gemoeid is voor ogen.

Ons kenmerk
IENM/BSK-2016/243697

Wijzigingen governance

Naast de aanvullingen op de strategie zijn er ook wijzigingen in de governance van de onderneming. De heer Janailac zal naast zijn functie als *chairman* en *CEO* van de *board* bij Air France KLM, ook de functie van *chairman* in de *board* van Air France gaan bekleden. Air France KLM geeft aan deze wijziging door te voeren om de uitvoering van het Trust Together project te ondersteunen en de besluitvorming te verbeteren. Franck Turner, de huidige directeur Engineering en Maintenance van Air France KLM, is benoemd tot CEO van Air France. Frédéric Gagey, de voormalig CEO van Air France, is benoemd tot CFO van Air France KLM. Na het eerder aangekondigde vertrek van de heer Riolacci was hier een vacature ontstaan. De heer Gagey was van 2005 tot 2012 de CFO van KLM. Wat betreft de governance van KLM zijn er geen wijzigingen te melden.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU,

Sharon A.M. Dijkema

DE MINISTER VAN FINANCIËN,

J.R.V.A. Dijsselbloem